

Oponentský posudek disertační práce:

Tomáš Hunčovský, Konrád Fischer. Život a dílo borovanského probošta, Filozofická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, 2021

Posuzovaná disertační práce představuje zajímavý příspěvek k řádovým dějinám raného novověku. Seznamuje se životem, kariérou a s historickým dílem Konráda Fischera, příslušníka řádu řeholních kanovníků sv. Augustina a dlouholetého probošta kanonie v jihočeských Borovanech. T. Hunčovský si ke svému výzkumu zvolil tematiku, která je dobře pramenně podložena a kde se současně mohl opřít o řadu odborných prací. Jeho dílo se skládá ze dvou logických celků. První tvoří Úvod, jenž vymezuje tematiku a zastává i úlohu nezbytného zhodnocení pramenné základny a literatury, a dvě obsírnější kapitoly lakonicky nazvané Život a Dílo. Druhou částí je pak edice významného Fischerova díla, jeho dějin borovanského konventu, která je uvedena příslušnými edičními zásadami a dalšími texty, jež pomáhají v orientaci.

Pokud jde o první (tedy historickou) část hodnocené disertační práce, musím autorovi vyslovit uznání za šíři témat, která se mu podařilo v rámci pohledu na Fischera a jeho osudy zpracovat. Svého protagonistu sleduje jako příslušníka německé poddanské, nicméně velmi intelektuálně založené rodiny, poukazuje na jeho otce – lékaře i na vzdělané sourozence. Jeho život se autor vždy snaží zařazovat do širšího společenského kontextu (ten v době mládí a dospívání tvořily především události třicetileté války, které se dotkly prostředí, z něhož budoucí prelát pocházel, v jeho řeholním životě pak šlo zejména o vztahy k církevnímu i světskému prostředí).

Práce nabízí poměrně detailní pohled do řeholní komunity konventu, který v 16. století zanikl a byl obnoven během třicetileté války. Kromě mezilidských vztahů sleduje i ekonomickou problematiku, protože rozhodování o hospodářských záležitostech patřilo k důležitým proboštovým úkolům. Autorovi se podařilo plasticky ukázat borovanskou kanonii za Fischerovy správy jako hospodářské centrum, správní středisko panství i jako vrchnost poddanského městečka Borovany a několika vsí. Současně dává nahlédnout do otázek církevní správy. Z obecnějších témat, pro která práce poskytuje řadu informací, lze uvést například otázky vztahu řeholního prostředí ke světskému patronovi i k dalším významným činitelům, velmi významné zejména v době před zvolením Fischera proboštem. Nastávající prelát se pohyboval v jakémsi silovém poli mezi Schwarzenbergy, pražským arcibiskupem a zneprátelenou kanonií téhož řádu v nedaleké Třeboni.

Práci doplňují a rozhojňují texty k problematice, která s osobností a dílem studovaného probošta zdánlivě souvisí jen volněji, jež však současně dodává výzkumu větší společenské zakotvení i nespornou zajímavost. Jde například o syntetickou kapitolu označenou jako „intermezzo“ zpracovávající dějiny městečka Borovany (s. 38-53), nebo o zajímavé mikrohistorické sondy. Jedna je věnována volbě Fischera borovanským proboštem (s. 66-76). Autor v ní dokázal na základě bohatého pramenného materiálu podchytit mechanismus této události takřka do detailů, a to včetně většiny významných jednání. Uměl také vysvětlit postoje komisařů zastupujících schwarzenberského patrona kanonie, protože měl k dispozici instrukci, která jim byla za tímto účelem vydána, zachytil i náboženské obřady, které volbu doprovázely. A zpracoval také následný proces konfirmace nového probošta pražským arcibiskupem a jeho instalaci schwarzenberským patronem. Další takovou sondou je (rovněž pramenně dobře dokumentovaný) pozoruhodný kriminální případ vraždy dítěte na panství borovanského konventu (s. 106-110).

Z výše uvedeného je myslím patrné, že první část Hunčovského disertace využívá různých metodických postupů, že je dobře promyšlena a že v podstatě jde o případovou studii, která množstvím témat překračuje „pouhý“ životopis jednoho preláta. Ostatně to je důsledek značné šíře pramenného výzkumu ke zpracovávanému tématu. K samému textu je třeba ještě

uvést, že je psán kultivovaným jazykem a že autor prokázal i literární schopnosti. Jeho disertace je psána zajímavě a čtivě, což u líčení například hospodářských záležitostí nebývá obvyklé.

Druhou část práce, edici Fischerova textu, posuzují především z pozic historika, i když samozřejmě oceňují kodikologický popis rukopisu i pozornost, kterou autor věnoval edičním zásadám. Jeho ediční poznámky svědčí o promyšleném přístupu, ovšem bez důkladného porovnání vydaného textu s rukopisem samozřejmě nelze hodnotit editorovu preciznost. Edice je opatřena poznámkovým aparátem, který zahrnuje věcné a historické vysvětlivky. Nerozumím však tomu, proč editor ponechal v celé práci kontinuální číslování poznámek, což má za následek, že čísla poznámek k edici jsou troj- a čtyřmístná. Vzhledem k tomu, že jde o poznámky pod čarou, mi takový přístup připadá zbytečný, samostatně číslované poznámky pro edici by byly logické. Pokud jde o přepis textu, T. Hunčovský zvolil transliteraci. Jeho argumentům pro tento postup rozumím, nicméně pro nefilologického uživatele nepovažují takový přístup za ideální. Tam, kde je jazykem latina (ta naštěstí tvoří převážnou většinu vydaného textu), není transliterace takovým znepráhledněním, jak tomu u vernakulárních jazyků, což se v případě edice projevuje u některých pramenů, jež Fischer vložil do své Historie.

Za užitečné považují, že autor před vlastní edicí poměrně podrobně seznamuje s obsahem editovaného rukopisu, čímž uživateli poskytuje základní orientaci. Současně při tom poukazuje na Fischerovy metody užívané při zpracování minulosti kanonie. Co se týče Fischerovy práce s prameny, z nichž většinu zahrnul do svého textu, editor v poznámkovém aparátu poskytuje i upřesňuje informace k těmto textům. Upozorňuje také na proměnu Fischerova přístupu k minulosti poté, co se dostal k době, jejímž byl pamětníkem.

Na edici oceňují také její dva rejstříky, první zahrnuje osobní jména a je cenný i tím, že u jednotlivých osob uvádí jejich stručné charakteristiky, a tam, kde to bylo možné, i životní data. Druhý rejstřík zahrnuje geografické názvy a místní jména. Oba rejstříky jsou vázány na původní foliaci editovaného pramene, která je v textu edice vyznačena. Závěr disertace pak rekapituluje životní osudy Konráda Fischera.

K práci nemám žádnou zásadní námitku, považují ji za velmi zdařilou. Následující poznámky jsou tedy spíše náměty pro zamyšlení a připomínkami do diskuse. Především soudím, že v historické části by bylo zajímavé pokusit se hlouběji proniknout do Fischerova myšlení a osobnosti. Tak, jak nám ho autor představuje, jde o postavu takřka ideální, o preláta, který téměř postrádá lidské chyby a nedostatky. Toto zaujetí hlavním hrdinou vyniká v kontrastu s líčením řady negativních postav, zejména řeholníků, s nimiž měl Fischer větší či menší problémy. Zvláště negativně je představen probošt třeboňské kanonie Norbert Heermann. Pojetí dvojice Fischer – Heermann trochu připomíná kontrast mezi dobrem a zlem, bílou a černou. Tak jako bych u Fischera předpokládal nějaké lidské chyby a slabůstky, tak bych také u Heermannova očekával nějaké pozitivnější rysy. Soudím, že pohled na třeboňského probošta z jiného zorného úhlu než z nazírání blízkého Fischerovi, by možná ukázal, že šlo o osobnost barvitější.

Historické části práce by dále prospěly dva kontexty. Fischer nebyl jediným prelátem, který v českých zemích v 17. století sepisoval historické pojednání. Bylo by zajímavé upozornit na další takové případy, napadá mě například křížovník s červenou hvězdou Jiří Ignác Pospíchal, jenž byl Fischerovým současníkem – také šlo o dlouholetého probošta kláštera, byl autorem pozoruhodného deníku, nakonec se stal velmistrem svého řádu. A druhým kontextem by mohlo být řádové dějepisectví, zde by práci prospělo alespoň zařazení Fischerova editovaného pojednání ke konkrétním podobným dílům řeholní historiografie.

Uvedené poznámky nemají nijak snížit vysokou úroveň předložené práce. Souhrnně mohu konstatovat, že Mgr. Tomáš Hunčovský prokázal teoretickou připravenost, rozsáhlý přehled ve zpracovávaném tématu, stejně jako vynikající znalost pramenné základny. Jeho studie přináší řadu podnětů i srovnávací materiál pro budoucí analogické výzkumy. Autor také zpracoval vědeckou edici poměrně komplikovaného textu složeného ze tří jazyků, která je použitelná pro historický výzkum, ale která může být zajímavá i pro lingvistické obory. Jeho práce je celkově přínosným příspěvkem k poznání řádového života v 17. století, ale zachycuje i širší společenské souvislosti života jedince i existence řeholního domu. Velmi doporučuji její vydání tiskem. Soudím tedy, že předložená disertační práce naprosto vyhovuje požadavkům kladeným na doktorské disertace, v některých ohledech je i převyšuje, a proto ji rád doporučuji k obhajobě s hodnocením „prospěl“.

V Praze 11. dubna 2021

Prof. PhDr. Jiří Mikulec, CSc.